

Věra Kalvodová
Josef Kuchta
Petr Škvain

Zákon
o výkonu
zabezpečovací
detence
Komentář

Wolters Kluwer

KOMENTÁŘE WOLTERS KLUWER

Zákon
o výkonu zabezpečovací detence
Komentář

Věra Kalvodová

Josef Kuchta

Petr Škvain

Zákon o výkonu zabezpečovací detence

Komentář

Wolters Kluwer

Vzor citace: Kalvodová, V., Kuchta, J., Škvain, P. *Zákon o výkonu zabezpečovací detence. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014.

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Kalvodová, Věra

Zákon o výkonu zabezpečovací detence : komentář / Věra Kalvodová, Josef Kuchta, Petr Škvain. -- Praha : Wolters Kluwer, 2014
ISBN 978-80-7478-604-4 (brož.)

343.852 * (437.3)

- zabezpečovací detence -- Česko
- zákony
- komentáře

343.8 - Vězeňství [18]

Právní stav publikace je k 31. 7. 2014.

© doc. JUDr. Věra Kalvodová, Dr., doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc.,
JUDr. Petr Škvain, 2014

ISBN 978-80-7478-604-4 (brož.)

ISBN 978-80-7478-605-1 (e-pub)

OBSAH

Seznam zkratek	XI
Seznam předpisů citovaných v komentáři	XIII
K legislativnímu vývoji zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů	XV

ZÁKON č. 129/2008 Sb. O VÝKONU ZABEZPEČOVACÍ DETENCE A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH SOUVISEJÍCÍCH ZÁKONŮ

1

§ 1–42	ČÁST PRVNÍ VÝKON ZABEZPEČOVACÍ DETENCE	1
§ 1–5	HLAVA I ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ	1
§ 1	Předmět a účel úpravy	1
§ 2	Způsob výkonu zabezpečovací detence	4
§ 3	Zajištění výkonu zabezpečovací detence	9
§ 4	Poučení chovance	15
§ 5	Oddělené umístění	19
§ 6–18	HLAVA II PRÁVA A POVINNOSTI CHOVCŮ	20
§ 6	Obecné ustanovení	20
§ 7	Rovnost práv	21
§ 8	Korespondence	23
§ 9	Užívání telefonu a dalších komunikačních prostředků	29
§ 10	Návštěvy	32
§ 11	Duchovní služby	36
§ 12	Uspokojování kulturních potřeb	40
§ 13	Doplňkové nákupy	42
§ 14	Přijímání balíčků	44
§ 15	Ochrana práv	47
§ 16	Omezení a zbavení některých práv	50
§ 17	Základní povinnosti chovanců	53
§ 18	Odpovědnost za škodu	62
§ 19–22	HLAVA III ZDRAVOTNÍ SLUŽBY A SOCIÁLNÍ PODMÍNKY	69
§ 19	Zdravotní služby	69
§ 20	Sociální podmínky	72
§ 21	Sociální služby	77
§ 22	Vzdělávání chovanců	79

§ 23–24	HLAVA IV	ZAMĚŠTNÁVÁNÍ CHOVCŮ	80
	§ 23	Podmínky pro zaměstnávání chovanců	80
	§ 24	Pracovní odměna	84
§ 25–26	HLAVA V	ZACHÁZENÍ S CHOVCÍ	87
	§ 25	Obecné ustanovení	87
	§ 26	Komplexní zpráva	89
§ 27–33	HLAVA VI	ODMĚNY, KÁZEŇSKÉ TRESTY A ZABRÁNÍ VĚCI	92
	§ 27	Odměny	92
	§ 28	Kázeňské přestupky	94
	§ 29	Propadnutí věci	100
	§ 30	Zabrání věci	103
	§ 31	Kázeňská pravomoc	104
	§ 32	Kázeňské vyřízení jiného protispolečenského jednání	108
	§ 33	Oprávnění soudů a jiných orgánů	109
§ 34–37	HLAVA VII	OPATŘENÍ K ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI	110
	§ 34	Obecné ustanovení	110
	§ 35	Akutní krizové opatření	111
	§ 36	Omezovací prostředky	115
	§ 37	Podmínky pro použití omezovacích prostředků	116
§ 38–42	HLAVA VIII	SPOLEČNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ	121
	§ 38	Společná ustanovení o řízení	121
	§ 39	Evidence osob a povinné dokumentace	123
	§ 40	Dozor nad výkonem zabezpečovací detence	127
	§ 41	Spolupráce s orgány veřejné správy	131
	§ 42	Úhrada zdravotních potřeb ve zvláštních případech	133
§ 43		ČÁST DRUHÁ ZRUŠENA	134
	§ 43	zrušen	134
§ 44		ČÁST TŘETÍ ZMĚNA TRESTNÍHO ŘÁDU	134
	§ 44	Související znění právního předpisu	134
§ 45		ČÁST ČTVRTÁ ZMĚNA ZÁKONA O SOUDNICTVÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE	138
	§ 45	Související znění právního předpisu	138
§ 46		ČÁST PÁTÁ ZMĚNA ZÁKONA O VĚZEŇSKÉ SLUŽBĚ A JUSTIČNÍ STRÁŽI ČESKÉ REPUBLIKY	139
	§ 46	Související znění právního předpisu	139

§ 47	ČÁST ŠESTÁ ZMĚNA ZÁKONA O STÁTNÍM ZASTUPITELSTVÍ	142
§ 47	Související znění právního předpisu	142
§ 48	ČÁST SEDMÁ ZMĚNA ZÁKONA O VEŘEJNÉM OCHRÁNCI PRÁV	143
§ 48	Související znění právního předpisu	143
§ 49	ČÁST OSMÁ ZMĚNA ZÁKONA O OBČANSKÝCH PRŮKAZECH	143
§ 49	Související znění právního předpisu	143
§ 50	ČÁST DEVÁTÁ ZRUŠENA	144
§ 50	zrušen	144
§ 51	ČÁST DESÁTÁ ZMĚNA ZÁKONA O VEŘEJNÉM ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍ	144
§ 51	Související znění právního předpisu	144
§ 52	ČÁST JEDENÁCTÁ ZMĚNA OBČANSKÉHO SOUDNÍHO ŘÁDU	145
§ 52	Související znění právního předpisu	145
§ 53	ČÁST DVANÁCTÁ ZMĚNA ZÁKONA O CÍRKVÍCH A NÁBOŽENSKÝCH SPOLEČNOSTECH	146
§ 53	Související znění právního předpisu	146
§ 54	ČÁST TŘINÁCTÁ ZMĚNA ZÁKONA O ZAMĚSTNANOSTI	147
§ 54	Související znění právního předpisu	147
§ 55	ČÁST ČTRNÁCTÁ ZMĚNA ZÁKONA O ŽIVOTNÍM A EXISTENČNÍM MINIMU	147
§ 55	Související znění právního předpisu	147
§ 56	ČÁST PATNÁCTÁ ZMĚNA ZÁKONA O STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPOŘE	148
§ 56	Související znění právního předpisu	148
§ 57	ČÁST ŠESTNÁCTÁ ZMĚNA ZÁKONA O POBYTU CIZINCŮ	149
§ 57	Související znění právního předpisu	149

§ 58	ČÁST SEDMNÁCTÁ ZMĚNA ZÁKONA O AZYLU	150
§ 58	Související znění právního předpisu	150
§ 59	ČÁST OSMNÁCTÁ ZMĚNA ZÁKONA O PŘESTUPCÍCH	150
§ 59	Související znění právního předpisu	150
§ 60	ČÁST DEVATENÁCTÁ ZMĚNA ZÁKONA O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH	151
§ 60	Související znění právního předpisu	151
§ 61	ČÁST DVACÁTÁ ZMĚNA TRANSPLANTAČNÍHO ZÁKONA	151
§ 61	Související znění právního předpisu	151
§ 62–63	ČÁST DVACÁTÁ PRVNÍ PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ	152
§ 62	Přechodné ustanovení k části třetí	152
§ 63	Účinnost	154
Příloha: nařízení č. 15/2009 generálního ředitele Věznic České republiky, kterým se stanoví řád výkonu zabezpečovací detence		155
Literatura		173
Rejstřík		176

Jednotlivé kapitoly zpracovali:

doc. JUDr. Věra Kalvodová, Dr.

Část PRVNÍ

Hlava II Práva a povinnosti chovanců (§ 6 až 18)

Hlava III Zdravotní služby a sociální podmínky (§ 19 až 22)

Hlava VII Opatření k zajištění bezpečnosti (§ 34 až 37)

Hlava VIII Společná a závěrečná ustanovení (§ 38, 39, 41)

Části DRUHÁ až DVACÁTÁ

doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc.

Část PRVNÍ

Hlava IV Zaměstnávání chovanců (§ 23 až 24)

Hlava V Zacházení s chovanci (§ 25 až 26)

Hlava VI Odměny, kázeňské tresty a zabránění věci (§ 27 až 33)

JUDr. Petr Škvain

Úvodní kapitola K legislativnímu vývoji zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů

Část PRVNÍ

Hlava I Základní ustanovení (§ 1 až 5)

Hlava VIII Společná a závěrečná ustanovení (§ 40)

Část DVACÁTÁ PRVNÍ

SEZNAM ZKRATEK

Zkratky právních předpisů

Listina	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
nařízení o odměňování odsouzených zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody	nařízení vlády č. 365/1999 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody
NGŘ č. 15/2009	nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 15/2009, kterým se stanoví podrobnosti výkonu zabezpečovací detence se sociální péčí v ústavu pro výkon zabezpečovací detence
NGŘ č. 67/2013	nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 67/2013, kterým se vyhláší Dohoda o duchovní službě
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
obč. zák.	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
řád výkonu trestu odnětí svobody	vyhláška č. 345/1999 Sb. Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody
tr. řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
tr. zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
z. ř. s.	zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
z. s. m.	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
zák. práce	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
zák. o církvích a náboženských společnostech	zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (o církvích a náboženských společnostech)

zák. o majetku ČR	zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích
zák. o ochraně os. údajů	zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
zák. o přestupcích	zákon ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích
zák. o soc. službách	zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
zák. o sociálně-právní ochraně dětí	zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
zák. o st. zastupitelství	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství
zák. o VOP	zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv
zák. o veř. zdrav. pojištění	zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů
zák. o Vězeňské službě a justiční stráží ČR	zákon ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky
zák. o výkonu trestu odnětí svobody	zákon č. 1969/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů
zák. o výkonu zabezpečovací detence	zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů
zák. o zdrav. službách	zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

Ostatní zkratky

mezinárodní smlouva nebo předpis Evropské unie	mezinárodní smlouva nebo přímo použitelný předpis Evropské unie regulující oblast sociálního zabezpečení a upravující příslušnost států ke zdravotnímu pojištění
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
pověřené osoby	osoby pověřené jednotlivými církvemi
Vězeňská služba	Vězeňská služba České republiky
vnitřní řád	vnitřní řád ústavu

SEZNAM PŘEDPISŮ CITOVANÝCH V KOMENTÁŘI^{1, 2}

usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
vyhláška č. 157/1964 Sb., o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích,
vyhláška č. 32/1969 Sb., o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích

zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

zák. ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

zák. ČNR č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie ČR

zák. ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky

zák. ČNR č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění

zák. č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů

zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii

zák. č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

zák. č. 1969/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

zák. č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání

zák. č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv

zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

zák. č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích

¹ Předpisy jsou řazeny v pořadí:

- mezinárodní smlouvy,
- právní předpisy Evropské unie,
- ústavní zákony,
- kodexy,
- zákony,
- ostatní právní předpisy.

² Není-li uvedeno jinak, jsou všechny předpisy v textu citovány ve znění pozdějších předpisů.

- zák. č. 3/2002 Sb.**, o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zák. o církvích a náboženských společnostech
- zák. č. 218/2003 Sb.**, o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
- zák. č. 361/2003 Sb.**, o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
- zák. č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- zák. č. 108/2006 Sb.**, o sociálních službách
- zák. č. 266/2006 Sb.**, o úrazovém pojištění zaměstnanců
- zák. č. 129/2008 Sb.**, o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů
- zák. č. 273/2008 Sb.**, o Policii České republiky
- zák. č. 372/2011 Sb.**, o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování
- zák. č. 418/2011 Sb.**, o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- nařízení vlády č. 365/1999 Sb.**, o výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody
- vyhláška ministerstva financí č. 125/1993 Sb.**, kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání
- vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb.**, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

K LEGISLATIVNÍMU VÝVOJI ZÁKONA č. 129/2008 Sb., O VÝKONU ZABEZPEČOVACÍ DETENCE A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH SOUVISEJÍCÍCH ZÁKONŮ

Zákon o výkonu zabezpečovací detence vznikl v souvislosti se zavedením nového ochranného opatření – zabezpečovací detence do tehdy platného trestního zákona (č. 140/1961 Sb.). V této souvislosti je vhodné připomenout, že právní úprava zabezpečovací detence byla vždy součástí vládního návrhu trestního zákoníku (sněmovní tisk 744), který však nebyl Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky dne 21. března 2006 při opakovaném hlasování přijat. V návaznosti na plánované zavedení tohoto nového ochranného opatření vznikl v roce 2005 návrh zákona o výkonu zabezpečovací detence, který byl po nepřijetí vládního návrhu trestního zákoníku vzat zpět z jednání Legislativní rady vlády.¹

Ministerstvo spravedlnosti však považovalo za potřebné zavést toto nové ochranné opatření do již tehdy platné právní úpravy – zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Příslušný návrh zákona byl zpracován Ministerstvem spravedlnosti na podzim roku 2006 a po připomínkovém řízení byl návrh zákona o výkonu zabezpečovací detence dne 18. května 2007 projednán a schválen Legislativní radou vlády. Vláda České republiky schválila návrh zákona o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění připomínek obsažených ve stanovisku Legislativní rady vlády a s úpravami podle připomínek vlády dne 4. června 2007. Předmětný návrh zákona byl následně předložen vládou České republiky Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky dne 3. července 2007.

Z hlediska legislativně technického zvolil předkladatel poněkud nestandardní řešení, když předmětný návrh zákona nazval „o výkonu zabezpečovací detence“, prioritně v části první upravil výkon tohoto ochranného opatření a až v části druhé (změnové části) zavedl institut zabezpečovací detence do tehdy platného trestního zákona (č. 140/1961 Sb.). Toto řešení předkladatel odůvodnil především skutečností, že předmětnou úpravu je nutné naléhavě zavést a řada připomínkových míst toto řešení doporučila.²

Návrh vládního zákona o výkonu zabezpečovací detence byl v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky projednán jako sněmovní tisk 251 a byl také v třetím čtení dne 13. února 2008 schválen. V Senátu byl pak projednán jako senátní tisk 202 a dne 19. března 2008 byl také schválen. Prezident zákon o výkonu

¹ Škvain, P. Zabezpečovací detence v osnově trestního zákoníku a návrhu zákona o výkonu zabezpečovací detence in Gřivna, T., Vanduchová, M. (ed.). *Aktuální problémy rekodifikace trestního práva hmotného. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané dne 11. 5. 2007 v Praze.* Praha: Karolinum, 2007, s. 109.

² Srov. předkládací zprávu k návrhu zákona o výkonu zabezpečovací detence.

zabezpečovací detence podepsal 2. dubna 2008 a následně byl zákon vyhlášen dne 16. dubna 2008 ve Sbírce zákonů v částce 41 pod číslem 129/2008 Sb.³

Do současné doby byl zákon o výkonu zabezpečovací detence celkem třikrát novelizován, a to zákonem č. 7/2009 Sb., č. 41/2009 Sb. a č. 375/2011 Sb. Za nejdůležitější změnu lze jistě označit právě novelizaci provedenou zákonem č. 41/2009 Sb., když v souvislosti s přijetím trestního zákoníku byla zrušena celá část druhá (§ 43 zák. o výkonu zabezpečovací detence), která původně obsahovala hmotněprávní úpravu zabezpečovací detence (srov. § 72a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, který byl účinný do 31. prosince 2009). Uvedená novelizace navazovala na přijetí nového trestního zákoníku, který institut zabezpečovací detence upravil v ustanovení § 100, a to s účinností od 1. ledna 2010. Další novelizace zákona o výkonu zabezpečovací detence byla provedena zákonem č. 375/2011 Sb., a to v souvislosti s přijetím zákona o zdravotních službách (č. 372/2011 Sb.), když uvedené změny navazovaly především na terminologické změny v oblasti poskytování zdravotnických služeb (srov. čl. CXII zákona č. 375/2011 Sb.).

³ Viz <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5 & T=251> [stav ke dni 17. 03. 2014].>

ZÁKON

č. 129/2008 Sb.
ze dne 19. března 2008

O VÝKONU ZABEZPEČOVACÍ DETENCE A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH SOUVISEJÍCÍCH ZÁKONŮ

ve znění: zákona č. 7/2009 Sb., č. 41/2009 Sb. a č. 375/2011 Sb.

ČÁST PRVNÍ VÝKON ZABEZPEČOVACÍ DETENCE

HLAVA I ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

§ 1

(Předmět a účel úpravy)

(1) Tento zákon upravuje výkon zabezpečovací detence v ústavech pro výkon zabezpečovací detence (dále jen „ústav“) zřízených podle zvláštního právního předpisu¹⁾, které spravuje Vězeňská služba České republiky (dále jen „Vězeňská služba“).

(2) Výkonem zabezpečovací detence se sleduje ochrana společnosti a terapeutické a výchovné působení na osoby ve výkonu zabezpečovací detence prostředky stanovenými v tomto zákoně a ve zvláštním právním předpise²⁾.

(3) Zabezpečovací detence se vykonává v ústavu se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy.

¹⁾ § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²⁾ Zákon č. 555/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

K odst. 1

1. Předmětem právní úpravy je stanovení podmínek výkonu zabezpečovací detence (srov. § 98 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dále jen „tr. zákoník“) v ústavech k tomu určených. Výkonem zabezpečovací detence se rozumí výkon tohoto ochranného opatření uloženého dospělému podle tr. zákoníku nebo mladistvému podle zák. č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů [(zákon o soudnictví ve věcech mládeže), dále jen „z. s. m.“]. S ohledem na skutečnost, že zabezpečovací detenci jako ochranné opatření nelze uložit dítěti mladšímu patnácti let (srov. § 93 odst. 1 z. s. m.) ani právnické osobě (srov. § 15 odst. 2 zák. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim), neužije se uvedený zákon v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let ani v řízení proti právnickým osobám.

2. Zabezpečovací detence se na rozdíl od trestu odnětí svobody vykoná ve zvláštním druhu zařízení – ústavu, který je spravován a střežen Vězeňskou službou České republiky. Uvedený model správy byl přijat především v závislosti na požadavcích, které souvisejí se zajištěním výkonu tohoto ochranného opatření, kdy ústav pro výkon zabezpečovací detence můžeme blíže definovat jako reedukační zařízení (ústav) primárně nezdravotnického charakteru. Podle důvodové zprávy k předmětnému zákonu je takové pojetí ústavu v souladu s požadavky odborníků, kteří se věnují problémům spojeným s výkonem ochranného léčení a především odráží skutečnost, že osoba umístěná ve výkonu zabezpečovací detence je zpravidla charakterizována jako osoba nespolupracující, často odmítající nařízenou léčbu, případně též osoba prakticky neléčitelná, a proto je vhodnější spíše než o léčbě hovořit o reedukaci nebo resocializaci (důvodová zpráva k zákonu o výkonu zabezpečovací detence, s. 46).

3. Ústavy pro výkon zabezpečovací detence jsou zřízeny podle zvláštního právního předpisu – zákona ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky (dále jen „zák. o Vězeňské službě a justiční stráží ČR“). Podle tohoto zákona jsou ústavy pro výkon zabezpečovací detence, stejně jako věznice nebo vazební věznice, organizačními jednotkami Vězeňské služby, které jsou metodicky řízeny a kontrolovány Generálním ředitelstvím Vězeňské služby České republiky. V čele ústavů pro výkon zabezpečovací detence stojí ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel Vězeňské služby České republiky; srov. § 1 odst. 4 zák. o Vězeňské službě a justiční stráží ČR.

K odst. 2

4. Účelem výkonu zabezpečovací detence je především ochrana společnosti spočívající v neutralizaci (izolaci) zvláště nebezpečných pachatelů zločinů a činů jinak trestných, a to za současného terapeutického a výchovného působení na tyto osoby (srov. Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1182). Z hlediska širší komparace se zahraničními právními úpravami je možné takový model výkonu tohoto ochranného opatření zařadit

do tzv. klinického modelu (The Clinical Model), který klade důraz také na léčbu, a to na rozdíl od tzv. ochranného modelu (Community Protection Model), který se zaměřuje především na prostou neutralizaci nebezpečného pachatele (srov. Connolly, C., Williamson, S. *A Review of the Research Literature on Serious Violent and Sexual Offenders*. Edinburgh: The Scottish Executive Central Research Unit, 2000, s. 16). Právě povaha zabezpečovací detence jako časově neomezeného ochranného opatření vyžaduje, aby osobám umístěným ve výkonu zabezpečovací detence byla poskytnuta zvláštní péče ve formě léčebných a rehabilitačních programů, které by vytvářely podmínky pro snížení nebezpečí recidivy u těchto nebezpečných osob a v tomto směru také napomáhaly k jejich možnému přefazení do ústavního ochranného léčení nebo případnému propuštění na svobodu (srov. Škvain, P. Vývoj institutu zabezpečovací detence v Německu ve světle rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. 12. 2009. *Trestněprávní revue*, č. 11/12, 2013, s. 254).

5. Z hlediska legislativního vývoje právní úpravy výkonu zabezpečovací detence stojí jistě za zmínku skutečnost, že právě platné znění ustanovení § 1 odst. 2 bylo výrazně modifikováno na základě připomínek přijatých Legislativní radou vlády, když původní znění tohoto ustanovení ještě více akcentovalo terapeutické a výchovné působení na osoby umístěné do zabezpečovací detence, zatímco ochrana společnosti byla uváděna až na druhém místě (srov. stanovisko Legislativní rady vlády k návrhu zákona o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů, č. IV., bod. 2).

K odst. 3

6. Předmětné ustanovení navazuje na právní úpravu obsaženou v § 100 odst. 4 tr. zákoníku, podle něhož se zabezpečovací detence vykonává v ústavu pro výkon zabezpečovací detence se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy.

7. Ústavy pro výkon zabezpečovací detence jsou, stejně jako věznice nebo vazební věznice, organizačními jednotkami Vězeňské služby, které jsou metodicky řízeny a kontrolovány Generálním ředitelstvím Vězeňské služby České republiky. Zřizuje nebo zrušuje je ministr spravedlnosti. V čele ústavů pro výkon zabezpečovací detence stojí ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel Vězeňské služby České republiky; srov. § 1 odst. 4 zák. o Vězeňské službě a justiční stráží ČR. Ředitelé ústavů pro výkon zabezpečovací detence jsou oprávněni jednat za Vězeňskou službu ve všech věcech, s výjimkou těch, které podle zákona nebo rozhodnutí ministra spravedlnosti nebo generálního ředitele Vězeňské služby patří do jejich pravomoci; § 4 zák. o Vězeňské službě a justiční stráží ČR.

8. V současné době existují v České republice dva ústavy pro výkon zabezpečovací detence, které se nacházejí v Brně-Bohunicích a v Opavě.

9. Správu a střežení ústavů pro výkon zabezpečovací detence vykonává Vězeňská služba; § 2 odst. 1 písm. b) zák. o Vězeňské službě a justiční stráží ČR. Blíže k této problematice srov. komentář k ustanovení § 3 odst. 4 zák. č. 129/2008 Sb.,

o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zák. o výkonu zabezpečovací detence“).

Související ustanovení:

§ 2 odst. 4 – způsob zacházení s chovanci, § 3 – zajištění výkonu zabezpečovací detence, § 17 – základní povinnosti chovanců, § 19 – zdravotní služby, § 25 a násl. – zacházení s chovanci

Související předpisy:

tr. řád, – § 98 tr. zákoníku, – z. s. m., – § 15 odst. 2 zák. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, – § 1 odst. 2, 4, § 4 zák. o Vězeňské službě a justiční stráží ČR

Literatura:

- Blatníková, Š. *Problematika zabezpečovací detence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010.
- Connolly, C., Williamson, S. *A Review of the Research Literature on Serious Violent and Sexual Offenders*. Edinburgh: The Scottish Executive Central Research Unit, 2000.
- Kalvodová, V. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.
- Kalvodová, V. Teoretické a aplikační problémy zabezpečovací detence. In *Rekodifikovaný trestný zákon a trestný poriadok – analýza poznatkov z teórie a praxe*. Bratislava: Eurokódex, 2011.
- Kratochvíl, V. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.
- Šámal, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.
- Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.
- Šámal, P. a kol. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012.
- Šámal, P. a kol. *Trestní řád III. § 315 až 471. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
- Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
- Šámal, P., Škvain, P. Pojetí detence ve vládním návrhu trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 2005, č. 12, s. 309.
- Šámal, P., Škvain, P. Zur rechtlichen Regelung der Sicherungsverwahrung in der Tschechischen Republik. *Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform*, 2011, č. 4, s. 285.
- Škvain, P. Zabezpečovací detence v osnově trestního zákoníku a návrhu zákona o výkonu zabezpečovací detence in Grivna, T., Vanduchová, M. (ed.). *Aktuální problémy rekodifikace trestního práva hmotného. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané dne 11. 5. 2007 v Praze*. Praha: Karolinum, 2007.
- Škvain, P. Vývoj institutu zabezpečovací detence v Německu ve světle rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. 12. 2009. *Trestněprávní revue*, 2013, č. 11–12, s. 251.

§ 2

(Způsob výkonu zabezpečovací detence)

(1) Do výkonu zabezpečovací detence se osoby umísťují jen na základě soudem nařízeného výkonu zabezpečovací detence.

(2) Zabezpečovací detenci lze vykonávat jen takovým způsobem, který respektuje lidskou důstojnost osoby ve výkonu zabezpečovací detence (dále jen

„chovanec“), je přiměřený osobě chovance a omezuje účinky zbavení svobody; tím však nesmí být ohrožena ochrana společnosti.

(3) Chovanec má právo na zajištění přímého zaopatření v ústavu, a to především na stravování, ubytování, ošacení. Pokud si chovanec vyžádá poskytnutí zdravotních služeb, léčiv a zdravotnických prostředků, které nejsou pokryty zdravotním pojištěním a nejsou v rozporu s účelem zabezpečovací detence, mohou mu být takto vzniklé náklady rozhodnutím ředitele ústavu částečně nebo zcela uhrazeny.

(4) S chovancem nesmí být jednáno způsobem, který by mohl nepříznivě ovlivnit jeho zdravotní stav, a je nutné využívat všech dostupných odborných poznatků a podporovat takové postoje chovance, které, pokud to bude vzhledem ke zdravotnímu stavu chovance možné, vzbudí v chovanci rozhodnutí podrobit se ochrannému léčení.

K odst. 1

1. Jako základní podmínku pro přijetí osoby do výkonu zabezpečovací detence stanoví tento zákon písemné nařízení výkonu zabezpečovací detence.

2. Nařízení výkonu zabezpečovací detence je upraveno v § 354 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), dále jen „tr. řád“. Podle tohoto ustanovení, jakmile se rozhodnutí, podle něhož se má vykonat zabezpečovací detence, stalo vykonatelným, předseda senátu zašle příslušnému ústavu pro výkon zabezpečovací detence, v němž má být zabezpečovací detence vykonána, nařízení výkonu zabezpečovací detence a současně vyzve osobu, které byla zabezpečovací detence uložena, je-li na svobodě, aby výkon zabezpečovací detence nastoupila (§ 354 odst. 1 tr. řádu). Výkon tohoto ochranného opatření tedy nařídí zpravidla předseda senátu soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni (§ 315 odst. 3 tr. řádu). Stal-li se výrok o uložení zabezpečovací detence, která nebyla uložena vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody, vykonatelným rozhodnutím odvolacího soudu, nařídí výkon zabezpečovací detence u obviněného, který je ve vazbě, předseda senátu odvolacího soudu ihned při vyhlášení rozhodnutí. O nařízení výkonu zabezpečovací detence vždy vyrozumí okresní soud, v jehož obvodu je ústav pro výkon zabezpečovací detence, ve kterém bude zabezpečovací detence vykonávána (§ 354 odst. 1 tr. řádu). Z citované právní úpravy obsažené v trestním řádu tedy vyplývá, že do nařízení výkonu zabezpečovací detence se výrazně promítá zásada rychlosti řízení a oficiality (Škvain, P. in Šámal, P. a kol. *Trestní řád III. § 315 až 471. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3999).

3. Nařízení výkonu zabezpečovací detence má povahu opatření, proti kterému není přípustný opravný prostředek.

4. Spolu s nařízením zabezpečovací detence zašle soud osobě, které byla zabezpečovací detence uložena, také výzvu k nástupu výkonu zabezpečovací detence, ve které uvede konkrétní ústav pro výkon zabezpečovací detence, do něhož má tato osoba nastoupit a stanoví lhůtu k nástupu.

5. Je-li osoba, které byla uložena zabezpečovací detence, při pobytu na svobodě nebezpečná pro své okolí, nebo je-li obava, že taková osoba, která je na svobodě, uprchne, anebo je-li zde přítomen jiný důležitý důvod, nařídí předseda senátu bezodkladné dodání osoby do ústavu pro výkon zabezpečovací detence. Jinak může této osobě poskytnout přiměřenou lhůtu k obstarání jejích záležitostí, která však nesmí být delší než jeden měsíc ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o nařízení výkonu zabezpečovací detence. V případě, že není známo místo pobytu této osoby, užije se na příkaz k jejímu dodání do výkonu zabezpečovací detence přiměřeně ustanovení § 69 odst. 3 tr. řádu o příkazu k zatčení. Je-li místo pobytu takové osoby známo, lze k jejímu dodání do výkonu zabezpečovací detence použít ustanovení § 83c odst. 2 tr. řádu o vstupu do obydlí, jiných prostor a na pozemek; § 354 odst. 2 tr. řádu. V souvislosti s nařízením výkonu zabezpečovací detence předseda senátu požádá ústav pro výkon zabezpečovací detence, aby sdělil soudu, který zabezpečovací detenci uložil, den nástupu osoby do výkonu zabezpečovací detence a zároveň aby ústav pro výkon zabezpečovací detence podal neprodleně zprávu okresnímu soudu, v jehož obvodě se zabezpečovací detence vykonává, jestliže pominou důvody pro další trvání zabezpečovací detence (§ 354 odst. 4 tr. řádu).

6. K nařízení o výkonu zabezpečovací detence, které má formu opatření, připojí předseda senátu pro potřeby ústavu pro výkon zabezpečovací detence znalecký posudek, opis protokolu o výsledku znalce nebo opis lékařské zprávy o zdravotním stavu osoby, které byla uložena zabezpečovací detence (pokud v průběhu trestního řízení byly opatřeny). Dále připojí žádost, aby byla zpráva o průběhu a výsledcích zabezpečovací detence se zaměřením na hlediska uvedená v § 100 odst. 4 tr. zákoníku podávána okresnímu soudu, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává v jím stanovených lhůtách; § 354 odst. 5 tr. řádu.

K odst. 2

7. Uvedené ustanovení formuluje zákaz ponižujícího výkonu zabezpečovací detence, ze kterého vyplývá povinnost zdržet se při výkonu tohoto ochranného opatření všech jednání, která činí výkon citelnější ve srovnání se způsobem výkonu, který je postačující pro naplnění jejího účelu (Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 501). Obdobně jako v ustanovení § 2 odst. 1 zák. č. 196/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zák. o výkonu trestu odnětí svobody“), je zde vyjádřena zásada **humanismu a přiměřenosti**, a to v návaznosti na obecná ustanovení pro ukládání trestních sankcí a opatření, která jsou upravena v trestním zákoníku a zákoně o soudnictví ve věcech mládeže.

8. Podle § 37 odst. 2 věta druhá tr. zákoníku nesmí být výkonem trestní sankce ponížena lidská důstojnost. Stejný požadavek je také stanoven pro výkon trestních opatření podle § 24 odst. 2 z. s. m.. Trestní zákoník také vymezuje v ustanovení § 96 odst. 2 zásadu přiměřenosti, která se vztahuje nejen na ukládání, ale i na výkon

ochranných opatření. Vedle předmětného ustanovení se také uvedená zásada uplatní především v rámci periodické soudní kontroly trvání důvodů pro pokračování výkonu zabezpečovací detence; srov. § 100 odst. 5 tr. zákoníku.

9. Zabezpečovací detenci tedy nelze vykonávat takovým způsobem, který by nerespektoval lidskou důstojnost umístěné osoby (chovance). S ohledem na skutečnost, že každý výkon trestní sankce, a platí to i pro výkon zabezpečovací detence, je ze své povahy do určité míry ponižující, bude pro porušení ve smyslu tohoto ustanovení požadováno naplnění vyššího stupně intenzity snížení lidské důstojnosti, než jaký je normálně spojen s výkonem tohoto druhu ochranného opatření (srov. přiměřeně Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 501). Jednalo by se např. o hrubé urážky, neslušné zacházení, zesměšňování či jiné obdobné jednání.

10. Způsob výkonu zabezpečovací detence má podle předmětného ustanovení také omezovat účinky zbavení svobody, kterými jsou např. vytvoření negativních sociálních vazeb (srov. přiměřeně Mezník, J., Kuchta, J., Kalvodová, V. *Základy penologie*. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 54–55), intelektuální, psychologická i hodnotová adaptace na prostředí ústavu (tzv. prisonizace, srov. např. Maguire, M. A. kol. *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 1129), zprůtrhání pozitivních sociálních vazeb.

11. Způsob výkonu zabezpečovací detence, který respektuje lidskou důstojnost umístěné osoby (chovance), je však limitován potřebou zajištění účinné ochrany společnosti, která je hlavním účelem výkonu tohoto ochranného opatření (blíže k této problematice srov. výklad k § 1 odst. 2). Zájem na ochraně společnosti je tedy zásadním limitem pro uplatnění ochrany důstojnosti chovance a požadavku minimalizace účinků zbavení osobní svobody.

K odst. 3

12. Povaha výkonu zabezpečovací detence vyžaduje zajištění přímého zaopatření chovance, které spočívá zejména v právu na stravování, ubytování a ošacení. Předmětné ustanovení tedy obecně vymezuje základní právo chovance na zajištění sociální péče, která je nutná pro realizaci výkonu tohoto ochranného opatření.

13. Podle § 29 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 15/2009, kterým se stanoví podrobnosti výkonu zabezpečovací detence, se sociální péčí v ústavu pro výkon zabezpečovací detence (dále jen „NGŘ č. 15/2009“) rozumí sociální pomoc spočívající zejména v:

- a) trvalé péči o osobu chovance, zajištění stravování, ubytování, poskytování informací, zprostředkování kontaktů se společenským prostředím, socioterapie a pomoc při prosazování jeho práv a oprávněných zájmů,
- b) podpoře rozvoje nebo alespoň zachování stávající soběstačnosti chovance, rozvíjení sociálních schopností vedoucích k samostatnosti, snížení sociálních a zdravotních rizik, souvisejících s předcházejícím způsobem života,

c) zajišťování nácviku potřebných dovedností chovance se zdravotním postižením, směřujících k dosažení samostatnosti a soběstačnosti v nejvyšší možné míře, s cílem jeho sociální rehabilitace.

14. K bližšímu vymezení základních sociálních podmínek srov. zejména komentář k ustanovení § 20 a násl. zák. o výkonu zabezpečovací detence.

15. Zákon také stanoví povinnost poskytnout chovanci zdravotní služby, léčiva a zdravotnické prostředky nehrazené zdravotním pojištěním, které si chovanec vyžádá, a tyto nejsou v rozporu s účelem výkonu zabezpečovací detence. Vzniklé náklady mohou být chovanci z rozhodnutí ředitele ústavu pro výkon zabezpečovací detence částečně nebo zčásti uhrazeny.

16. Zdravotními službami se rozumí zejména poskytování zdravotní péče zdravotnickými pracovníky podle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách (dále jen „zák. o zdrav. službách“), a dále činnosti vykonávané jinými odbornými pracovníky, jsou-li tyto činnosti vykonávány v přímé souvislosti s poskytováním zdravotní péče.

17. Podle § 13 odst. 1 zák. č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (dále jen „zák. o veř. zdrav. pojištění“), se ze zdravotního pojištění hradí zdravotní služby poskytnuté pojištěnci s cílem zlepšit nebo zachovat jeho zdravotní stav nebo zmírnit jeho utrpení, pokud odpovídají zdravotnímu stavu pojištěnce a účelu, jehož má být jejich poskytnutím dosaženo, a jsou pro pojištěnce přiměřeně bezpečné, jsou v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy a existují důkazy o jejich účinnosti vzhledem k účelu jejich poskytování. Podle § 13 odst. 2 zák. o veř. zdrav. pojištění se hrazenými službami ze zdravotního pojištění rozumí např. zdravotní péče preventivní, diagnostická, léčebná a ošetrovatelská, a to ve všech formách jejího poskytování podle zákona o zdravotních službách, a dále zejména poskytování léčivých přípravků, zdravotnických a stomatologických výrobků.

18. Blíže k právu chovance na zdravotní služby srov. komentář k ustanovení § 19.

K odst. 4

19. Předmětné ustanovení upravuje hlavní zásady zacházení s osobami umístěnými ve výkonu zabezpečovací detence (chovanci). K naplnění těchto zásad slouží řada ustanovení zákona, např. o sociálních podmínkách (§ 20), sociálních službách (§ 21), zdravotních službách (§ 19) a zejména ustanovení upravující samotné zacházení s chovanci (§ 27 a násl.).

20. S ohledem na povahu a účel výkonu zabezpečovací detence (§ 1 odst. 2) není hlavním cílem toliko prostá neutralizace umístěné osoby, ale tam, kde to bude vzhledem ke zdravotnímu stavu chovance možné, podporovat u něho takové postoje vedoucí k rozhodnutí podrobit se ochrannému léčení. Hlavní nástroj vedoucí k tomuto cíli představuje především samotné zacházení s chovanci, spočívající v zařazování chovance do určitého programu, který obsahuje zejména konkrétně

formulovaný cíl působení na chovance, metody zacházení s chovancem směřující k dosažení tohoto cíle, způsob a četnost hodnocení, určení způsobu zaměstnávání, jeho účasti na pracovní terapii, vzdělávání anebo jiné náhradní činnosti; srov. § 25 a následující zák. o výkonu zabezpečovací detence. Uvedený cíl však nebude možné zřejmě naplnit u osob neléčitelných nebo léčitelných zcela obtížně.

21. Z uvedeného ustanovení tedy vyplývá, že program zacházení poskytuje chovanci zvýšenou možnost jeho případné reintegrace po propuštění, která je však závislá na jeho zdravotním stavu a dále vlastním rozhodnutí podrobit se ochrannému léčení.

Související ustanovení:

§ 20 – sociální podmínky, § 21 – sociální služby, § 19 – zdravotní služby, § 25 a násl. – zacházení s chovanci

Související předpisy:

§ 69 odst. 3, § 83c, § 315, 354 tr. řádu, – § 37 odst. 2, § 96, 100 tr. zákoníku, – § 24 odst. 2 z. s. m., – zák. o zdrav. službách, – § 13 odst. 1, 2 zák. o veř. zdrav. pojištění, – zák. č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, – § 2 zák. o výkonu trestu odnětí svobody

Literatura:

- Blatníková, Š. *Problematika zabezpečovací detence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010.
- Kalvodová, V. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.
- Maguire, M. A. kol. *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press, 2007.
- Mezník, J., Kuchta, J., Kalvodová, V. *Základy penologie*. Brno: Masarykova univerzita, 1995.
- Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.
- Šámal, P. a kol. *Trestní řád III. § 315 až 471. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
- Šámal, P., Škvain, P. Pojetí detence ve vládním návrhu trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 2005, č. 12, s. 309.
- Škvain, P. Vývoj institutu zabezpečovací detence v Německu ve světle rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. 12. 2009. *Trestněprávní revue*, 2013, č. 11–12, s. 251.

§ 3

Zajištění výkonu zabezpečovací detence

(1) Ředitel je oprávněn vydávat k zajištění chodu ústavu rozhodnutí a pokyny, s nimiž musí být chovanci seznámeni a které jsou pro ně závazné.

(2) Ředitel ústavu vydá s předchozím souhlasem generálního ředitele Vězeňské služby vnitřní řád ústavu, kterým se určuje denní rozvrh chodu ústavu, činnost chovanců a jejich podíl na řešení otázek souvisejících se životem v ústavu. Vnitřní řád ústavu nabývá účinnosti dnem, který je v něm stanoven, nejdříve však dnem, kdy byl v ústavu vyhlášen. Vnitřní řád ústavu musí být přístupný všem zaměstnancům a chovancům v ústavu.

(3) V ústavu působí odborní zaměstnanci, jimiž jsou psychologové, speciální pedagogové a další odborníci, kteří po odborné stránce zajišťují plnění účelu zabezpečovací detence. Vězeňská služba k zajištění plnění účelu zabezpečovací detence může při zajišťování provozu ústavu spolupracovat na základě dohody s církvemi, náboženskými společnostmi a dalšími subjekty.

(4) Vnější a vnitřní ostrahu ústavu, kontrolu došlých zásilek určených chovancům, eskortní službu včetně úkonů s ní spojených a dodržování stanovených podmínek výkonu zabezpečovací detence zajišťuje Vězeňská služba.

(5) Dozor nad chovanci vykonávají zaměstnanci Vězeňské služby, kteří jsou oprávněni dávat jim pokyny a používat vůči nim jen taková omezení a omezovací prostředky, které stanoví tento zákon nebo zvláštní právní předpis²⁾.

(6) Zaměstnancem Vězeňské služby se pro účely tohoto zákona rozumí příslušník Vězeňské služby a odborný zaměstnanec.

²⁾ Zákon č. 555/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

K odst. 1

1. K zajištění výkonu zabezpečovací detence stanovuje zákon pravomoc ředitele ústavu vydávat rozhodnutí a pokyny, s nimiž musí být chovanci seznámeni a které jsou pro ně závazné. Předmětem úpravy těchto interních normativních aktů jsou především další podrobnosti výkonu zabezpečovací detence, a to v návaznosti na podmínky výkonu tohoto ochranného opatření stanovené zákonem o výkonu zabezpečovací detence, a případně též NGR č. 15/2009, kterým se stanoví podrobnosti výkonu zabezpečovací detence. Z hlediska povahy se bude jednat především o rozhodnutí nebo pokyny organizační nebo bezpečnostní povahy zajišťující pořádek a bezpečnost v místech výkonu zabezpečovací detence.

K odst. 2

2. Obdobně jako zákon o výkonu trestu odnětí svobody (srov. § 14 zák. o výkonu trestu odnětí svobody) zmocňuje také zákon o výkonu zabezpečovací detence ředitele ústavu pro výkon zabezpečovací detence k vydání vnitřního řádu ústavu (dále jen „vnitřní řád“), který představuje interní směrnici určující denní rozvrh chodu ústavu pro výkon zabezpečovací detence, činnost chovanců a jejich podíl na řešení otázek souvisejících s fungováním ústavu. K vydání vnitřního řádu však zákon vyžaduje předchozí souhlas generálního ředitele Vězeňské služby a současně stanovuje podmínky pro nabytí účinnosti vnitřního řádu a jeho přístupnost všem zaměstnancům a chovancům v ústavu pro výkon zabezpečovací detence.

3. Denní rozvrh chodu ústavu pro výkon zabezpečovací detence určuje časové rozvržení jednotlivých činností v ústavu a zpravidla se skládá z:

- činností, které se pravidelně opakují každý den (např. budíček, provádění osobní hygieny a úklidu, výdej stravy, večerka, prověrky početního stavu apod.),
- vlastní realizace programů zacházení s chovanci,

– volitelných aktivit podle programu zacházení a osobního volna.

4. Zákon také umožňuje, aby se chovanci mohli podílet na řešení otázek souvisejících s fungováním ústavu, a to formou předkládání návrhů a připomínek řediteli ústavu pro výkon zabezpečovací detence. Blíže k výkonu tohoto práva srov. komentář k ustanovení § 6.

K odst. 3

5. Ústav pro výkon zabezpečovací detence je možné definovat jako zvláštní zařízení primárně nezdravotnického charakteru. S ohledem zejména na účel zabezpečovací detence, který se neomezuje na pouhou izolaci osoby umístěné do výkonu tohoto druhu ochranného opatření, je zřejmé, že samotné zacházení s chovanci představuje vysoce specializovanou činnost, kterou mohou vykonávat pouze kvalifikované osoby. Zákon o výkonu zabezpečovací detence tyto osoby vymezuje jako odborné zaměstnance, jimiž jsou psychologové, speciální pedagogové a další odborníci (např. sociální pracovníci, terapeuti).

6. Vězeňská služba, která spravuje ústav pro výkon zabezpečovací detence, k zajištění plnění účelu zabezpečovací detence může při zajišťování provozu ústavu na základě dohody spolupracovat s církvemi, náboženskými společnostmi nebo dalšími subjekty. Uvedené ustanovení tak vlastně umožňuje těmto subjektům, aby se po dohodě s Vězeňskou službou podílely na naplňování účelu zabezpečovací detence, byť zákon o výkonu zabezpečovací detence formuluje tuto spolupráci jako účast na zajišťování provozu ústavu. Do určité míry navazuje předmětná právní úprava na obecnou zásadu spolupráce se zájmovými sdruženími občanů ve smyslu § 2 odst. 7 tr. řádu, neboť i v tomto případě je akcentováno případné výchovné působení těchto subjektů.

7. Podle § 3 písm. a) zák. č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech (dále jen „zák. o církvích a náboženských společnostech“), se církví a náboženskou společností rozumí dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem vyznávání určité náboženské víry, ať veřejně, nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování, duchovní služby a případně obecně prospěšné činnosti. Pokud se týká dalších subjektů, které se mohou podílet na naplňování účelu zabezpečovací detence, může se jednat např. o nevládní organizace, jejichž předmět činnosti je postpenitenciární péče, ochrana lidských práv nebo charitativní činnost.

8. Co do forem spolupráce se bude u církví a náboženských společností zpravidla jednat o poskytování duchovních služeb; blíže srov. výklad k ustanovení § 11 zák. o výkonu zabezpečovací detence. U dalších subjektů se může zpravidla jednat o návštěvy odsouzených, zajištění přednáškových (vzdělávacích), kulturních činností (např. koncertů hudby), dále pak poskytování sociálně-právního nebo jiného poradenství.

9. V porovnání s úpravou obsaženou v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody (§ 43 zák. o výkonu trestu odnětí svobody) se bude jednat o užší spolupráci, a to

především s ohledem na zdravotní stav chovanců a konkrétní metody a formy působení na chovance.

K odst. 4

10. S ohledem na zvláštní povahu ústavu pro výkon zabezpečovací svěřuje zákon o výkonu zabezpečovací detence tuto pravomoc Vězeňské službě České republiky. Vězeňská služba České republiky (dále jen „Vězeňská služba“) byla zřízena zákonem o Vězeňské službě a justiční stráži ČR, a je ozbrojeným bezpečnostním sborem. Řídí ji generální ředitel Vězeňské služby, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Generální ředitel odpovídá za činnost Vězeňské služby ministru spravedlnosti; srov. § 1 odst. 2 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR. Vězeňská služba je také správním úřadem a účetní jednotkou podle § 9 odst. 1 zák. č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích (dále jen „zák. o majetku ČR“).

11. Vězeňská služba se člení na organizační jednotky, kterými jsou generální ředitelství, vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence a Střední odborné učiliště a Akademie Vězeňské služby. Generální ředitelství zabezpečuje plnění společných úkolů ostatních organizačních jednotek, které metodicky řídí a kontroluje. V čele všech organizačních jednotek jsou ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel Vězeňské služby (§ 1 odst. 4 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR).

12. Kromě zajištění výkonu zabezpečovací detence zajišťuje Vězeňská služba také výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody a v rozsahu stanoveném zákonem o Vězeňské službě a justiční stráži ČR také ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudu a při činnosti státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti (§ 1 odst. 1 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR).

13. Hlavními činnostmi Vězeňské služby podle zákona o výkonu zabezpečovací detence jsou vnější a vnitřní ostraha ústavu, kontrola došlých zásilek určených chovancům, eskortní služba včetně úkonů s ní spojených a dodržování stanovených podmínek výkonu zabezpečovací detence vyplývajících ze zákona a dalších vnitřních normativních aktů (např. z rozhodnutí a pokynů ředitele ústavu, vnitřního řádu).

14. Podle zákona o Vězeňské službě a justiční stráži ČR patří mezi hlavní úkoly Vězeňské služby ve výkonu zabezpečovací detence následující činnosti, jejichž prostřednictvím realizuje shora uvedené hlavní činnosti:

- správa a střežení ústavů pro výkon zabezpečovací detence,
- eskortní služba a úkony s ní spojené,
- vytváření podmínek pro pracovní a jinou účelovou činnost osob ve výkonu zabezpečovací detence,
- vedení evidence osob ve výkonu zabezpečovací detence,
- poskytování zdravotní služby ve svých zdravotnických zařízeních osobám ve výkonu zabezpečovací detence a v případě potřeby zabezpečuje zdravotní služby u mimovězeňských (mimoústavních) poskytovatelů zdravotních služeb,

- v rozsahu stanoveném trestním řádem objasňuje a prověřuje vlastními pověřenými orgány trestné činy osob ve výkonu zabezpečovací detence a ve spolupráci s Generální inspekcí bezpečnostních sborů se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti příslušníků Vězeňské služby a občanských zaměstnanců zařazených k výkonu práce ve Vězeňské službě spáchané při výkonu služby nebo při plnění pracovních úkolů.

15. K realizaci práva chovance přijímat a odesílat písemná sdělení srov. výklad k § 8.

K odst. 5

16. Zákon o výkonu zabezpečovací detence svěřuje pravomoc k výkonu dozoru nad chovanci zaměstnancům Vězeňské služby, kteří jsou oprávněni udělovat chovancům pokyny a používat vůči nim jen taková omezení a omezovací prostředky, které stanoví zákon o výkonu zabezpečovací detence nebo zvláštní právní předpis (zákon o Vězeňské službě a justiční stráží ČR). Tomu také odpovídá povinnost chovanců plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby; srov. komentář k § 17 odst. 1 písm. b) zák. o výkonu zabezpečovací detence.

17. K definici pojmu „zaměstnanec Vězeňské služby“ srov. výklad k odst. 6 tohoto ustanovení.

18. Zaměstnanec Vězeňské služby tedy k zajištění bezpečnosti a pořádku ve výkonu zabezpečovací detence usměřuje chování chovanců prostřednictvím pokynů a použití omezení a omezovacích prostředků. V souladu se zákonem o výkonu zabezpečovací detence a zákonem o Vězeňské službě a justiční stráží ČR lze vůči chovancům použít zejména akutní krizové opatření (§ 35), omezovací opatření (§ 36) a donucovací prostředky (§ 17 zák. o Vězeňské službě a justiční stráží ČR).

19. **Akutním krizovým opatřením** se rozumí umístění chovance, který svým jednáním vážným způsobem bezprostředně ohrožuje sebe nebo jiné osoby, do izolační místnosti s vybavením omezujícím možnost sebepoškození chovance, a to na nezbytně nutnou dobu. Rozhodnutí o umístění činí odborný zaměstnanec. Pokud je důvodem umístění zdravotní stav chovance, rozhoduje odborný zaměstnanec na základě doporučení lékaře (srov. § 31 odst. 2 NGR č. 15/2009). Blíže k podmínkám aplikace viz komentář k § 35 zák. o výkonu zabezpečovací detence.

20. **Omezovacími prostředky** (§ 36 odst. 2 zák. o výkonu zabezpečovací detence) jsou:

- a) pobyt na uzavřeném oddělení,
- b) umístění chovance v izolační místnosti (§ 35 odst. 2 zák. o výkonu zabezpečovací detence),
- c) omezení pohybu chovance prostřednictvím ochranných pásů nebo manuálního držení,
- d) akutní parenterální podávání psychofarmak, pokud se nejedná o léčbu na žádost chovance či dlouhodobou léčbu psychiatrické poruchy [parenterálním podáváním

psychofarmak se rozumí podávání látek (léků) měnících duševní stav chovance mimo zažívací trakt, zpravidla v injekcích nebo nitrožilních infuzích].

21. K podmínkám pro použití omezovacích prostředků srov. výklad k § 37 zák. o výkonu zabezpečovací detence.

22. Pokud je to nezbytné k zajištění pořádku a bezpečnosti, jsou příslušníci Vězeňské služby při plnění svých úkolů oprávněni použít donucovací prostředky proti osobám, které ohrožují život nebo zdraví, úmyslně poškozují majetek nebo se násilím snaží mařit účel výkonu zabezpečovací detence (§ 17 odst. 1 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR).

23. **Donucovacími prostředky** (§ 17 odst. 2 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR) jsou:

- a) hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany,
- b) předváděcí řetízky, pouta, poutací popruhy, pouta s poutacím opaskem,
- c) slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek,
- d) obušek nebo jiný úderný prostředek,
- e) služební pes,
- f) vodní stříkač,
- g) zásahová výbuška,
- h) expanzní zbraně,
- i) úder střelnou zbraní,
- j) hrozba střelnou zbraní,
- k) varovný výstřel,
- l) vytlačování štítem, vozidlem,
- m) prostředek k zamezení prostorové orientace.

24. O použití konkrétního donucovacího prostředku rozhoduje příslušník Vězeňské služby podle konkrétní situace tak, aby dosáhl účelu sledovaného služebním zákrokem. Přitom je povinen dbát, aby použití donucovacího prostředku bylo přiměřené účelu zákroku a aby jím nebyla způsobena újma zřejmě nepřiměřená povaze a nebezpečnosti protiprávního jednání; srov. § 17 odst. 3 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR.

25. Při předvádění osoby ve výkonu zabezpečovací detence mimo objekt ústavu lze použít předváděcí řetízky, pouta a pouta s poutacím opaskem i bez splnění podmínek uvedených shora; srov. odst. 22. Takové donucovací prostředky je příslušník Vězeňské služby oprávněn použít, pokud je to ke splnění účelu úkonu nezbytné; § 17 odst. 4 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR.

26. Je-li vzhledem k předchozímu chování chovance dána důvodná obava, že by se mohl chovat násilným způsobem, lze při jeho předvádění v prostorách ústavu použít předváděcí řetízky, pouta a pouta s poutacím opaskem i bez splnění podmínek uvedených shora (srov. odst. 22). Příslušník Vězeňské služby je oprávněn takové donucovací prostředky použít, pokud to je ke splnění účelu úkonu nezbytné. Současně je příslušník Vězeňské služby oprávněn omezit volný pohyb osoby, která fyzicky napadá příslušníka Vězeňské služby nebo jinou osobu (např. odborného

zaměstnance), ohrožuje vlastní život, poškozují majetek nebo se pokusí o útěk, a to připoutáním k vhodnému předmětu, zejména pomocí pout. Toto omezení musí být ukončeno v okamžiku, kdy je zřejmé, že osoba takové jednání nebude opakovat, nejdéle však po uplynutí dvou hodin od okamžiku připoutání; srov. § 17 odst. 5 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR.

27. Zcela samostatně je v § 18 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR upraveno použití střelné zbraně. Použití střelné zbraně je přípustné jen tehdy, jestliže by použití donucovacích prostředků bylo zřejmě neúčinné; § 18 odst. 2 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR.

28. Omezení pro použití donucovacích prostředků a střelné zbraně proti některým osobám (ženě, těhotné ženě, osobě se zjevným zdravotním postižením, osobě vysokého věku) je upraveno v § 19 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR.

29. K povinností příslušníka Vězeňské služby po použití donucovacího prostředku nebo střelné zbraně srov. § 20 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR.

K odst. 6

30. Předmětné ustanovení definuje pojem zaměstnance Vězeňské služby, kterým se rozumí nejen příslušník Vězeňské služby, ale i odborný zaměstnanec podle § 3 odst. 3 zák. o výkonu zabezpečovací detence.

Související ustanovení:

§ 1 odst. 2 – účel výkonu zabezpečovací detence, § 11 – duchovní služby, § 17 – základní povinnosti chovanců, § 35 – akutní krizové opatření, § 36 – omezovací prostředky, § 37 – podmínky pro použití omezovacích prostředků

Související předpisy:

§ 2 odst. 7 tr. řádu, – § 1, 17, 18, 19, 20 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR, – § 3 písm. a) zák. o církvích a náboženských společnostech

Umísťování chovanců do ústavu

§ 4

(Poučení chovance)

(1) Při umístění do ústavu musí být prokazatelně provedeno seznámení chovance s jeho právy a povinnostmi podle tohoto zákona, s vnitřním řádem ústavu a s jeho právem podávat návrhy na propuštění ze zabezpečovací detence nebo na změnu zabezpečovací detence na ochranné léčení. Poučení se provede způsobem přiměřeným rozumovým schopnostem chovance, a to tak, aby poučení mohl pochopit. Toto poučení obdrží chovanec též v písemné podobě. Při nástupu do ústavu se provede osobní prohlídka chovance.

(2) Po nástupu do ústavu je chovanec zařazen do přijímacího oddělení. V průběhu pobytu v přijímacím oddělení je povinen podrobit se vstupní lékařské prohlídce, jejíž provedení zajistí ústav.

K odst. 1

1. Toto ustanovení upravuje obecnou povinnost seznámit každého chovance s jeho právy a povinnostmi podle zákona o výkonu zabezpečovací detence, vnitřním řádem (srov. výklad k § 3 odst. 2) a s jeho právem podávat návrhy na propuštění ze zabezpečovací detence nebo na změnu zabezpečovací detence na ochranné léčení. Znalost práv a povinností chovancem je zcela základním předpokladem pro dosažení účelu výkonu zabezpečovací detence (srov. § 1 odst. 2). K tomuto účelu také slouží pobyt chovance v přijímacím oddělení ústavu.

2. Práva chovanců jsou upravena zejména v části první, hlavě II, § 6 a násl. a dále jsou rozvedena v dalších ustanoveních zákona o výkonu zabezpečovací detence. Naopak omezení a zbavení některých práv a svobod chovanců je upraveno v § 16.

3. Podle § 15 odst. 2 může chovanec k uplatnění svých práv a oprávněných zájmů podávat také žádosti orgánům příslušným k jejich vyřízení. Takovým úkonem bude také návrh chovance na propuštění ze zabezpečovací detence nebo návrh na změnu zabezpečovací detence na ochranné léčení.

4. Podle § 100 odst. 6 tr. zákoníku může soud zabezpečovací detenci změnit dodatečně na ústavní ochranné léčení, pominou-li důvody, pro něž byla uložena, a jsou současně splněny podmínky ústavní ochranné léčby. Procesním vyjádřením tohoto ustanovení trestního zákoníku je ustanovení § 355 tr. řádu, které stanoví, že o změně výkonu zabezpečovací detence na ochranné léčení rozhoduje ve veřejném zasedání okresní soud, v jehož obvodu je ústav pro výkon zabezpečovací detence, ve kterém se zabezpečovací detence vykonává. Případné rozhodnutí o změně však není podmíněno návrhem.

5. Podle § 357 odst. 2 tr. řádu o propuštění ze zabezpečovací detence rozhodne na návrh ústavu pro výkon zabezpečovací detence, státního zástupce nebo osoby, na níž se vykonává zabezpečovací detence, anebo i bez takového návrhu, ve veřejném zasedání okresní soud, v jehož obvodu se zabezpečovací detence vykonává. Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 41/2009 Sb. byla s účinností od 1. ledna 2010 doplněna věta druhá, která stanoví, že byla-li žádost osoby (chovance), na níž se vykonává zabezpečovací detence, zamítnuta, může ji tato osoba opakovat až po uplynutí šesti měsíců od právní moci rozhodnutí, neuvede-li v ní jiné důvody.

6. K formálním požadavkům návrhu chovance srov. § 59 tr. řádu.

7. Základní povinnosti chovanců jsou upraveny zejména v části první, hlavě II, § 17 zák. o výkonu zabezpečovací detence, a to formou taxativního výčtu, a dále vyplývají i z dalších ustanovení tohoto zákona.

8. Poučení se provede takovým způsobem, který je přiměřený rozumovým schopnostem chovance, a to tak, aby chovanec poučení mohl pochopit. Poučení musí být prokazatelné, chovanec by měl svým podpisem potvrdit, že byl se svými právy a povinnostmi a vnitřním řádem seznámen a že jim porozuměl. Způsob provedení poučení však musí ve všech případech reflektovat především zdravotní stav a konkrétní rozumové schopnosti chovance, když např. jiný způsob poučení bude proveden u chovanců – sexuálních deviantů a jiný u mentálně retardovaných chovanců.

9. Každý chovanec, který je umístěn do výkonu zabezpečovací detence je povinen se při nástupu do ústavu podrobit osobní prohlídce. Osobní prohlídka představuje další omezení základních práv a svobod chovance; obecně k problematice omezení a zbavení některých práv srov. výklad k § 16.

10. Účelem osobní prohlídky je zajištění bezpečnosti a pořádku v ústavu, a to vyloučením věcí narušujících účel výkonu zabezpečovací detence (např. alkoholu, psychotropních látek, zbraně, mobilního telefonu).

11. K provedení osobní prohlídky je oprávněn příslušník Vězeňské služby (§ 11 odst. 1 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR) a vykonává ji vždy osoba stejného pohlaví; § 17 odst. 2 písm. a) zák. o výkonu zabezpečovací detence, § 11 odst. 2 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR. Při provádění osobní prohlídky je příslušník Vězeňské služby povinen dbát cti a důstojnosti osob, s nimiž jedná, i své a nepřipustit, aby těmto osobám vznikla bezdůvodná újma a aby případný zásah do jejich práv a svobod překročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného osobní prohlídkou; srov. § 6 odst. 2 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR.

K odst. 2

12. Zákon stanoví obecnou povinnost zařadit každého nově umístěného chovance do přijímacího oddělení, kde se podrobí tzv. vstupnímu posouzení, jehož součástí je také vstupní lékařská prohlídka. Bližší úpravu podmínek příjmu chovanců do ústavu nacházíme v NGR č. 15/2009, kterým se stanoví podrobnosti výkonu zabezpečovací detence.

13. Podle shora uvedeného nařízení se délka pobytu chovance v přijímacím oddělení stanoví individuálně a je dána dobou potřebnou pro zpracování vstupního posouzení, zpravidla však nepřekročí dobu čtyř týdnů; § 18 odst. 2 NGR č. 15/2009.

14. V průběhu pobytu v přijímacím oddělení se každému chovanci založí osobní karta, která je vedena v písemné podobě. Součástí osobní karty je výběr z dokumentace zaslané soudem, výstupy ze vstupního posouzení (vstupní zpráva), záznam o chování (chronologické záznamy z průběhu pobytu chovance), dokumentace o pobytu chovance v izolační místnosti a komplexní a hodnotící zprávy; § 18 odst. 3 NGR č. 15/2009.

15. Cílem vstupního posouzení je provedení lékařského vyšetření a dalších odborných posouzení, ověření stanovené diagnózy a zhodnocení aktuálního stavu chovance. V rámci dalšího postupu pak dochází především k vyhodnocení jednotlivých výsledků, které vyúsťuje ve stanovení programu, individuálního postupu zacházení, a zařazení do skupiny; srov. § 25 odst. 1 zák. o výkonu zabezpečovací detence a § 19 odst. 1 NGR č. 15/2009. Výsledky vstupního posouzení jsou vyhodnocovány odbornou komisí jmenovanou ředitelem ústavu pro výkon zabezpečovací detence. Ke složení komise srov. § 25 odst. 1 zák. o výkonu zabezpečovací detence. Výstupem vstupního posouzení je tzv. vstupní zpráva o chovanci, která je součástí osobní karty; srov. výklad k bodu 14.

16. Podle § 19 odst. 3 NGR č. 15/2009 obsahuje vstupní zpráva:

- a) doporučení ze vstupní lékařské prohlídky ve vztahu k zacházení s chovanci,
- b) doporučení z vyšetření lékařem se specializací z psychiatrie ve vztahu k zacházení s chovanci a stanovení skupiny (v případě více souběžných diagnóz návrh na skupinu, která bude upřednostněna),
- c) výsledek psychologického posouzení provedeného na základě pozorování, rozhovoru a standardizovaných testových metod, jehož cílem je popis a zhodnocení: aktuálního psychického stavu; osobnosti; motivace a ochoty ke spolupráci; postojů k současné situaci a pobytu v ústavu; schopností a předpokladů k absolvování stanovených postupů zacházení; postojů k trestné činnosti a náhledu na trestnou činnost; rizik sebepoškození, agrese, hostility; postojů ke spoluchovancům. Součástí psychologického posouzení je také doporučení k zařazení do skupiny k dalšímu zacházení;
- d) výsledek speciálně pedagogického posouzení provedeného na základě pozorování a rozhovoru, jehož cílem je popis a zhodnocení: relevantních poznatků z pozorování; popis trestní minulosti; konfliktů ve vztazích, chování v zátěžových situacích; schopností řešení mezilidských konfliktů a překonání stresu; charakteristických rysů povahy včetně chování; schopnosti sebehodnocení; schopnosti adaptace na změnu prostředí; schopnosti navazování sociálních vztahů; schopnosti dalšího vzdělávání a profesního zaměření; úrovně společenských a pracovních návyků včetně schopnosti týmové spolupráce; popisu aktuálního životního stylu a jeho souvislosti s trestnou činností. Součástí speciálně pedagogického posouzení je také zhodnocení možných rizik a potřeb, doporučení k programu, potřebě speciálního zacházení a pracovního zařazení;
- e) výsledek posouzení sociálního pracovníka provedeného na základě pozorování, rozhovoru s chovancem a písemného sdělení orgánů veřejné moci a jiných institucí. Součástí tohoto posouzení je pak doporučení k programu a návrh socioterapeutického programu.

17. Na základě vstupního posouzení je chovanec zařazen do jedné ze skupin (§ 19 odst. 4 NGR č. 15/2009):

- a) psychotici,
- b) mentální retardace,
- c) sexuální deviace,
- d) poruchy osobnosti.

18. Rozhodnutí činí odborná komise (§ 25 odst. 1 zák. o výkonu zabezpečovací detence).

19. Po zařazení chovance do skupiny předloží odborná komise prostřednictvím vedoucího oddělení řediteli ústavu pro výkon zabezpečovací detence návrh na zařazení chovance do některé ze sekcí:

- a) ženy,
- b) chovanci mladší 19 let,
- c) dospělí psychotici – muži,

- d) dospělí mentálně retardovaní muži,
- e) dospělí sexuální devianti – muži,
- f) dospělí muži s poruchou osobnosti.

20. Zařazování do sekcí probíhá s ohledem na aktuální provozně technické možnosti ústavu a s přihlédnutím k počtu chovanců. Při velmi nízkém počtu chovanců je na základě vyjádření odborné komise možné jednotlivé sekce případně slučovat; § 19 odst. 6 NGR č. 15/2009. S ohledem na znění § 5 zák. o výkonu zabezpečovací detence je však nutné, aby byli v ústavu pro výkon zabezpečovací detence odděleně umístění muži od žen a chovanci mladší 19 let od dospělých; srov. komentář k § 5.

21. Chovanec musí být seznámen s výsledky vstupního posouzení. Současně se chovanci vysvětlí, a to s ohledem na jeho zdravotní stav a schopnosti, další postup zacházení (§ 19 odst. 7 NGR č. 15/2009).

22. Lékařskou prohlídku provádí pouze lékař (§ 11 odst. 2 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR).

Související ustanovení:

§ 5 – oddělené umístění chovanců, § 16 – omezení a zbavení některých práv, § 17 – základní povinnosti chovanců, § 25 – zacházení s chovanci

Související předpisy:

§ 100 odst. 6 tr. zákoníku, – § 59, 355, § 357 odst. 2 tr. řádu, – § 6 odst. 2, § 11 zák. o Vězeňské službě a justiční stráži ČR

Literatura:

Černíková, V. a kol. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

Kalvodová, V. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.

Šámal, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.

Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.

Šámal, P. a kol. *Trestní řád III. § 315 až 471. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

§ 5

(Oddělené umístění)

Odděleně se umístí v ústavu muži od žen, chovanci mladší 19 let od dospělých a dále zpravidla chovanci s duševní poruchou od ostatních.

K § 5

1. S ohledem na různě strukturované zacházení s jednotlivými skupinami osob umístěných do výkonu zabezpečovací detence vyvstává základní požadavek na náležitou diferenciaci výkonu tohoto ochranného opatření.

2. Zákon o výkonu zabezpečovací detence stanoví, že muži a ženy se vždy umístí v ústavu pro výkon zabezpečovací detence samostatně. Současně je stanoven

stejný požadavek na oddělené umístění chovanců mladších 19 let od dospělých. Další skupina chovanců uvedená v tomto ustanovení – chovanci s duševní poruchou – se umísťuje odděleně od ostatních chovanců pouze zpravidla.

3. Shora uvedený požadavek na oddělené umístění chovanců mladších 19 let od dospělých především zohledňuje věkové zvláštnosti osob mladších 19 let, u kterých ještě není jejich psychický a další vývoj zpravidla ukončen. Zvláště z těchto důvodů bude nutné v rámci výkonu zabezpečovací detence tyto osoby ochránit před vedlejšími negativními důsledky života v ústavu a současně u nich vytvořit podmínky pro minimalizaci stigmatizujících účinků výkonu tohoto ochranného opatření (srov. přiměřeně Šámal, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, s. 642 a násl.). Tomu také odpovídá např. základní povinnost soudu k přezkumu důvodů pro další trvání zabezpečovací detence, a to nejméně jednou za šest měsíců (§ 100 odst. 5 tr. zákoníku).

4. Duševní poruchou se ve smyslu § 123 tr. zákoníku rozumí mimo duševní poruchy vyplývající z duševní nemoci i hluboká porucha vědomí, mentální retardace, těžká asociální porucha osobnosti nebo jiná těžká duševní nebo sexuální odchylka.

Související ustanovení:

§ 25 – zacházení s chovanci, § 26 – komplexní zpráva

Související předpisy:

§ 100 odst. 5, § 123 tr. zákoníku, – z. s. m.

Literatura:

Černíková, V. a kol. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

Kalvodová, V. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.

Šámal, P. a kol. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.

Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.

HLAVA II PRÁVA A POVINNOSTI CHOVANCŮ

§ 6

Obecné ustanovení

Chovanci mají právo podílet se na řešení otázek souvisejících s jejich pobytem v ústavu předkládáním návrhů a připomínek řediteli ústavu.